

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT

J. RICHARD DE LA TOUR

fremsat den 18. september 2025¹

Sag C-95/24 [Khuzdar]ⁱ

ATAU

Straffesag

procesdeltager

Procura generale presso la Corte di Appello di Napoli

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Corte di Appello di Napoli (appeldomstolen i Napoli, Italien))

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i straffesager – rammeafgørelse 2002/584/RIA – europæisk arrestordre – procedure for overgivelse mellem medlemsstaterne – fakultative grunde til at afslå fuldbyrdelse – artikel 4, nr. 6) – den fuldbyrdende medlemsstats forpligtelse til at fuldbyrde straffen i henhold til sin nationale lovgivning – rammeafgørelse 2008/909/RIA – grunde til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse af den fældende dom – artikel 9, stk. 1, litra i) – person, der ikke selv var til stede under den retssag, der førte til afgørelsen – undtagelser – betingelsen om kendskab til den berammede retssag – underretning om det fastsatte tidspunkt og sted for retssagen – den pågældendes forsvinden – den pågældendes frivillige og utvetydige afkald på at være til stede under retssagen mod vedkommende – den fuldbyrdende medlemsstats kompetente myndigheds skønsmargen – forpligtelse til at anlægge en overensstemmende fortolkning«

I. Indledning

1. Retten til en retfærdig rettergang er et af grundprincipperne i et demokratisk samfund. De mistænkte og tiltalte ret til at være til stede under retssagen udspringer af denne ret og bør være sikret i hele Den Europæiske Union². Der er dog ikke tale om en absolut ret. På visse betingelser bør mistænkte og tiltalte udtrykkeligt eller stiltiende, men dog utvetydigt, have mulighed for at give afkald på denne ret³.

¹ – Originalsprog: fransk.

ⁱ Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

² – Jf. 33. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9.3.2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT 2016, L 65, s. 1). Jf. ligeledes dom af 20.5.2025, Kachev (C-135/25 PPU, herefter »Kachev-dommen«, EU:C:2025:366, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

³ – Jf. 35. betragtning til direktiv 2016/343. Jf. ligeledes 1. betragtning til Rådets rammeafgørelse 2009/299/RIA af 26.2.2009 om ændring af rammeafgørelse 2002/584/RIA, rammeafgørelse 2005/214/RIA, rammeafgørelse 2006/783/RIA, rammeafgørelse 2008/909/RIA og rammeafgørelse 2008/947/RIA samt styrkelse af personers proceduremæssige rettigheder og fremme af anvendelsen af princippet om gensidig anerkendelse i forbindelse med afgørelser afsagt, uden at den pågældende selv var til stede under retssagen (EUT 2009, L 81, s. 24).

2. I denne forbindelse vedrører den foreliggende anmodning om præjudiciel forelæggelse fortolkningen af artikel 4, nr. 6), i Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne⁴ samt artikel 9, stk. 1, litra i), og artikel 25 i Rådets rammeafgørelse 2008/909/RIA af 27. november 2008 om anvendelse af princippet om gensidig anerkendelse på domme i straffesager om idømmelse af frihedsstraffe eller frihedsberøvende foranstaltninger med henblik på fuldbyrdelse i Den Europæiske Union⁵, som ændret ved rammeafgørelse 2009/299⁶.

3. Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en sag vedrørende fuldbyrdelsen i Italien af en dom afsagt i Slovakiet, hvorved en person blev idømt en frihedsstraf, men flygtede, inden retssagen blev afholdt.

4. Den foreliggende sag giver bl.a. Domstolen anledning til at præcisere, hvad der bør forstås ved udtrykket »var klar over den berammede retssag«, som optræder i artikel 9, stk. 1, litra i), nr. ii), i rammeafgørelse 2008/909, og den skønsmargen, som de kompetente myndigheder har ved anvendelsen af den grund til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse, der er indeholdt i artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909. Jeg gør i denne henseende opmærksom på, at den foreliggende sag optræder i en faktisk sammenhæng, som på visse punkter er anderledes end Höldermann-sagen (sag C-447/24), hvori jeg ligeledes i dag fremsætter mit forslag til afgørelse⁷. I modsætning til denne sag vedrører den foreliggende sag navnlig fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre.

II. Retsforskrifter

A. EU-retten

1. Rammeafgørelse 2002/584

5. Artikel 4 i rammeafgørelse 2002/584 med overskriften »Fakultative grunde til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre« fastsætter følgende i nr. 6):

»Den fuldbyrdende judicielle myndighed kan afslå at fuldbyrde en europæisk arrestordre:

[...]

6) hvis den europæiske arrestordre er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en straffedom eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, og den eftersøgte opholder sig i, er statsborger i eller bosat i den fuldbyrdende medlemsstat, og denne medlemsstat forpligter sig til selv at fuldbyrde straffen eller den anden frihedsberøvende foranstaltning i henhold til sin nationale lovgivning.«

⁴ – EFT 2002, L 190, s. 1.

⁵ – EUT 2008, L 327, s. 27.

⁶ – Herefter henholdsvis »rammeafgørelse 2002/584« og »rammeafgørelse 2008/909«.

⁷ – I denne sag, hvor den omhandlede person ikke havde taget flugten, inden retssagen blev afholdt, havde den pågældende opgivet forretningsadressen på sin juridiske rådgiver, som vedkommende havde givet fuldmagt til at repræsentere sig under retssagen i første og anden instans, som den adresse, hvortil de kompetente myndigheder kunne sende forkyndelser til ham.

6. Denne rammeafgørelses artikel 4a med overskriften »Afgørelser afsagt under og efter en retssag, hvor den pågældende ikke selv var til stede« bestemmer i stk. 1:

»Den fuldbyrkende judicielle myndighed kan også nægte at fuldbyrde den europæiske arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, hvis den pågældende ikke selv var til stede under den retssag, der førte til afgørelsen, medmindre det fremgår af den europæiske arrestordre, at den pågældende i overensstemmelse med yderligere proceduremæssige krav i den udstedende medlemsstats nationale ret

a) i rette tid

- i) enten er blevet indkaldt personligt og derved underrettet om det fastsatte tidspunkt og sted for den retssag, der førte til afgørelsen, eller på anden måde faktisk er blevet officielt underrettet om det fastsatte tidspunkt og sted for den pågældende retssag på en sådan måde, at det entydigt fremgår, at han/hun var klar over den berammede retssag

og

- ii) er blevet underrettet om, at der kan afsiges en afgørelse, selv om han/hun ikke er til stede under retssagen

eller

b) var klar over den berammede retssag og havde givet et mandat til en juridisk rådgiver, der var udnævnt enten af den pågældende person eller af staten til at forsvare ham/hende under retssagen, og var faktisk repræsenteret af denne rådgiver under retssagen

eller

c) efter at have fået afgørelsen forkyndt og udtrykkeligt være blevet underrettet om retten til fornyet prøvelse eller anke, hvor personen har ret til at deltage, og som giver mulighed for, at sagens realiteter inklusive nye beviser bliver taget op igen, og som kan føre til, at den oprindelige afgørelse bliver ændret:

- i) udtrykkeligt har erklæret, at han/hun ikke anfægter afgørelsen

eller

- ii) ikke har anmodet om fornyet prøvelse eller anke inden for den gældende frist

eller

d) ikke har fået afgørelsen forkyndt personligt, men

- i) vil få den forkyndt personligt straks efter overgivelsen og vil udtrykkeligt blive underrettet om retten til fornyet prøvelse eller anke, hvor personen har ret til at deltage, og som giver mulighed for, at sagens realiteter, herunder nye beviser, bliver taget op igen, og som kan føre til, at den oprindelige afgørelse bliver ændret

og

- ii) vil blive underrettet om den frist, inden for hvilken han/hun skal anmode om en sådan fornyet prøvelse eller anke som nævnt i den pågældende europæiske arrestordre.«

2. Rammeafgørelse 2008/909

7. Artikel 9 i rammeafgørelse 2008/909 med overskriften »Grunde til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse« bestemmer i stk. 1, litra i):

»Den kompetente myndighed i fuldbyrdesstaten kan afslå at anerkende dommen og fuldbyrde sanktionen, hvis

[...]

- i) [...] den pågældende ifølge den i artikel 4 omhandlede attest ikke selv var til stede under den retssag, der førte til afgørelsen, medmindre det fremgår af attesten, at den pågældende i overensstemmelse med yderligere proceduremæssige krav i udstedelsesstatens nationale lovgivning

- i) i rette tid

- enten er blevet indkaldt personligt og derved underrettet om det fastsatte tidspunkt og sted for den retssag, der førte til afgørelsen, eller på anden måde faktisk er blevet officielt underrettet om det fastsatte tidspunkt og sted for den pågældende retssag på en sådan måde, at det entydigt fremgår, at han/hun var klar over den berammede retssag

og

- er blevet underrettet om, at der kan afsiges en afgørelse, selv om han/hun ikke er til stede under retssagen

eller

- ii) var klar over den berammede retssag og havde givet et mandat til en juridisk rådgiver, der var udnævnt enten af den pågældende person eller af staten til at forsvare ham/hende under retssagen, og var faktisk repræsenteret af denne rådgiver under retssagen

eller

- iii) efter at have fået afgørelsen forkyndt og udtrykkeligt være blevet underrettet om retten til fornyet prøvelse eller anke, hvor personen har ret til at deltage, og som giver mulighed for, at sagens realiteter inklusive nye beviser bliver taget op igen, og som kan føre til, at den oprindelige afgørelse bliver ændret:

- udtrykkeligt har erklæret, at han/hun ikke anfægter afgørelsen

eller

- ikke har anmodet om fornyet prøvelse eller anke inden for den gældende frist.«

8. Denne rammeafgørelses artikel 25 har følgende ordlyd:

»Med forbehold af rammeafgørelse [2002/584] finder bestemmelserne i denne rammeafgørelse, i det omfang de er forenelige med bestemmelserne i rammeafgørelse [2002/584], anvendelse mutatis mutandis på fuldbyrdelse af sanktioner i tilfælde, hvor en medlemsstat påtager sig at fuldbyrde sanktionen i overensstemmelse med artikel 4, nr. 6[)], i nævnte rammeafgørelse, eller i tilfælde, hvor den i henhold til artikel 5, nr. 3[)], i nævnte rammeafgørelse har betinget sig, at den pågældende overføres til den pågældende medlemsstat for dér at afsone sanktionen med henblik på at undgå, at den pågældende person går fri for straf.«

B. Italiensk ret

9. Artikel 6, stk. 1a, litra b), i legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (lov nr. 69 – bestemmelser om tilpasning af den nationale lovgivning til rammeafgørelse [2002/584])⁸ af 22. april 2005 bestemmer i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, følgende:

»Hvis den europæiske arrestordre er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en straffedom eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, der er idømt ved en afgørelse truffet efter en retssag, hvor den pågældende ikke selv var til stede, skal den europæiske arrestordre [...] indeholde oplysning om i det mindste en af følgende betingelser:

[...]

b) Den pågældende var underrettet om retssagen mod vedkommende og repræsenteret af en juridisk rådgiver, der var udnævnt enten af den pågældende person eller af staten, under den retssag, der førte til den nævnte afgørelse.«

10. Denne lovs artikel 18a, stk. 2, har følgende ordlyd:

»Når den europæiske arrestordre er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, kan Corte di Appello [(appeldomstol, Italien)] afslå at overgive den eftersøgte, såfremt den pågældende enten er en italiensk statsborger eller lovligt og faktisk har været bosat i eller opholdt sig på det italienske område i mindst fem år, forudsat at appeldomstolen bestemmer, at frihedsstraffen eller den frihedsberøvende foranstaltning skal fuldbyrdes i Italien i henhold til den nationale lovgivning.«

11. Artikel 13 i decreto legislativo n. 161 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla Decisione quadro 2008/909/GAI relativa all'applicazione del principio del reciproco riconoscimento alle sentenze penali che irrogano pene detentive o misure privative della libertà personale, ai fini della loro esecuzione nell'Unione europea (lovdekret nr. 161/2010 –

⁸ – GURI nr. 98 af 29.4.2005, s. 6.

bestemmelser om tilpasning af den nationale lovgivning til rammeafgørelse [2008/909])⁹ af 7. september 2010 bestemmer i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »lovdekret nr. 161/2010)«, følgende i stk. 1, litra i):

»Appeldomstolen afslår at anerkende den strafferetlige dom i et af følgende tilfælde:

[...]

- i) hvis den pågældende ikke selv var til stede under den retssag, der førte til afgørelsen, der skal fuldbyrdes, medmindre det fremgår af attesten, at
 - 1) den pågældende i rette tid enten er blevet indkaldt personligt og derved underrettet om det fastsatte tidspunkt og sted for retssagen eller på anden måde faktisk er blevet officielt underrettet om det fastsatte tidspunkt og sted for den pågældende retssag på en sådan måde, at det entydigt fremgår, at den pågældende var klar over den berammede retssag, og er blevet underrettet om, at der kan afsiges en afgørelse, selv om den pågældende ikke er til stede under retssagen
 - 2) eller var klar over det fastsatte tidspunkt for den pågældende retssag og havde givet et mandat til en juridisk rådgiver, der var udnævnt enten af den pågældende person eller af staten til at forsvare den pågældende under retssagen, og var faktisk bistået af denne rådgiver under retssagen
 - 3) eller efter at have fået afgørelsen forkyndt og udtrykkeligt være blevet underrettet om retten til fornyet prøvelse eller anke, hvor personen har ret til at deltage, og som giver mulighed for, at tiltalens realiteter inklusive nye beviser bliver taget op igen, udtrykkeligt har erklæret, at den pågældende ikke anfægter afgørelsen eller ikke har anmodet om fornyet prøvelse eller anke inden for den gældende frist.«

12. Artikel 24 i lovdekret nr. 161/2010 bestemmer, at når den anmodede appeldomstol afviser en anmodning om overgivelse i henhold til en europæisk arrestordre baseret på en strafferetlig fældende dom og beordrer fuldbyrdelse af straffen på det italienske område, skal den med henblik på fuldbyrdelse i Italien samtidig anerkende den udenlandske strafferetlige fældende dom, som den europæiske arrestordre er baseret på, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

III. De faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

13. Den 5. oktober 2015 udstedte Okresný súd Dunajská Streda (kredsdomstolen i Dunajská Streda, Slovakiet) en europæisk arrestordre med henblik på fuldbyrdelse af en strafferetlig fældende dom afsagt af denne ret den 23. august 2010¹⁰, hvorved ATAU blev idømt fem års fængsel. ATAU blev pågrebet og anholdt i Italien den 19. juni 2023.

14. Corte di Appello di Napoli (appeldomstolen i Napoli, Italien), som er den forelæggende ret, skal undersøge de slovakiske judicielle myndigheders anmodning om overgivelse i henhold til denne europæiske arrestordre. Appeldomstolen har anført, at den har ophævet den håndhævelsesforanstaltning om husarrest, der blev pålagt ATAU den 20. juni 2023.

⁹ – GURI nr. 230 af 1.10.2010, s. 1.

¹⁰ – Herefter »dommen af 23. august 2010«.

15. Under proceduren ved denne appeldomstol oplyste og godtgjorde ATAU, at han faktisk og lovligt havde været bosat i Italien i over fem år. Han anmodede derfor den nævnte appeldomstol om at afslå overgivelsen af ham, anerkende dommen af 23. august 2010 og beordre fuldbyrdelse i Italien af den straf, som han var idømt.

16. Med henblik på at behandle denne anmodning anmodede den forelæggende ret de slovakiske myndigheder om at udfylde den tidligere fremsendte attest og præcisere, hvilke processuelle garantier der var blevet givet ATAU.

17. Ved skrivelse af 2. november 2023 svarede Okresný súd Dunajská Streda (kredsdomstolen i Dunajská Streda), at ATAU ikke selv havde været til stede under den retssag, der førte til dommen af 23. august 2010. Han blev imidlertid bistået og repræsenteret af en juridisk rådgiver under retssagen. Selv om han aldrig var blevet underrettet om tidspunkt og sted for retssagen, var han endvidere klar over den retssag, der verserede mod ham. Han var nemlig den 28. september 2009 blevet anholdt og varetægtsfængslet i Slovakiet for samme lovovertrædelse og den 15. december 2009 løsladt og anbragt i en flygtningelejr på slovakisk område. Derefter tog han flugten, vendte ikke tilbage og meddelte ikke en adresse med henblik på forkyndelse, hvorfor det ikke havde været muligt at underrette ham om det fastsatte tidspunkt og sted for retssagen eller om, at der kunne afsiges en afgørelse, selv om han ikke var til stede under retssagen.

18. Den forelæggende ret har i første række forklaret, at ifølge italiensk ret skal appeldomstolen, såfremt den beslutter at afslå overgivelse og beordre fuldbyrdelse af en udenlandsk strafferetlig fældende dom i Italien, anerkende denne dom, hvilket den udelukkende kan, såfremt betingelserne herfor er opfyldt. I den foreliggende sag er dette imidlertid ikke tilfældet. Denne ret har nemlig påpeget, at ATAU ikke modtog de oplysninger, der er omhandlet i artikel 13, stk. 1, litra i), i lovdekret nr. 161/2010, herunder det fastsatte tidspunkt og sted for retssagen mod ham.

19. I anden række har den forelæggende ret fremhævet, at ifølge italiensk ret er overgivelse af den dømte i henhold til en europæisk arrestordre tilladt på den simple betingelse, at den pågældende var klar over, at der verserede en retssag imod vedkommende, og at han var repræsenteret ved en juridisk rådgiver under retssagen. Anerkendelsen af en fældende dom i Italien er derimod tilladt på den strengere betingelse, at den dømte, bistået af en juridisk rådgiver, var blevet underrettet om det fastsatte tidspunkt for den pågældende retssag.

20. Det følger derfor af italiensk ret, at ATAU ville kunne overgives til de slovakiske myndigheder, idet han var blevet underrettet om, at der verserede en retssag mod ham, og idet han var repræsenteret af en juridisk rådgiver, men at det ikke var muligt, selv om han faktisk havde boet på italiensk område i mindst fem år og havde anmodet om fuldbyrdelsen af straffen i Italien, at afslå overgivelse af ham ved at beordre fuldbyrdelse af straffen på italiensk område, fordi han ikke var blevet underrettet om det fastsatte tidspunkt for den pågældende retssag.

21. Ifølge den forelæggende ret ville dette få den paradoksale konsekvens, at den omstændighed, at den processuelle garanti, som gives den dømte med hensyn til anerkendelse af en fældende dom, er mere omfattende end den processuelle garanti, som gives den pågældende i henseende til overgivelse ved fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, bliver til ugunst for den dømte i stedet for til dennes fordel. Den sontring, der er fastlagt i italiensk ret, fører endvidere til den paradoksale konklusion, at den samme fældende dom ikke må anerkendes i Italien med henblik på fuldbyrdelse heraf, mens den kan give anledning til en europæisk arrestordre, der skal fuldbyrdes.

22. Den forelæggende ret ønsker derfor oplyst, om EU-retten kan fortolkes således, at overgivelse efter anerkendelse af dommen kan afslås med henblik på, at straffen kan afsones i den fuldbyrdende medlemsstat, selv hvis den processuelle garanti, der er fastsat i forbindelse med denne anerkendelse (være underrettet om det fastsatte tidspunkt for den pågældende retssag) ikke er blevet givet, men den processuelle garanti, der er fastsat i henseende til overgivelse i kraft af den europæiske arrestordre (være underrettet om, at der verserer en retssag), er blevet det.

23. Endvidere har denne ret bemærket, at den nationale ret ifølge italiensk lovgivning, navnlig artikel 13, stk. 1, litra i), i lovdekret nr. 161/2010, »*afslår* at anerkende«¹¹ dommen, når den dømte ikke var blevet underrettet om det fastsatte tidspunkt for den pågældende retssag. EU-retten, navnlig artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909, bestemmer derimod, at retten i den fuldbyrdende medlemsstat i så fald »*kan afslå* at anerkende«¹² dommen. Ifølge italiensk ret har appeldomstolen således følgerig pligt til at afslå at anerkende dommen, hvorimod den ifølge EU-retten har beføjelse, men ikke pligt til at afslå at anerkende den.

24. I den foreliggende sag er det således ikke i henhold til italiensk ret muligt at anerkende dommen af 23. august 2010 med henblik på fuldbyrdelse i Italien, fordi ATAU ikke blev underrettet om det fastsatte tidspunkt for den pågældende retssag, hvorfor den forelæggende ret skal overgive ham til Den Slovakiske Republik, selv om han har ret til at afsone sin straf i Italien og har anmodet herom. Denne ret har derimod i henhold til EU-retten en skønsbeføjelse til at vurdere, hvorvidt den udenlandske fældende dom skal anerkendes eller ej, og i givet fald til at afslå overgivelse og beordre fuldbyrdelse af straffen i Italien.

25. Under disse omstændigheder har Corte di Appello di Napoli (appeldomstolen i Napoli) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 4, nr. 6), i rammeafgørelse [2002/584], sammenholdt med artikel 9, stk. 1, litra i), og artikel 25 i rammeafgørelse [2008/909], fortolkes således, at

- a) retten i den fuldbyrdende medlemsstat, som anmodes om at anerkende en eksigibel udenlandsk strafferetlig fældende dom, har skønsbeføjelse og ikke pligt til at afslå at anerkende dommen, hvis det fremgår, at den tiltalte under den retssag, der førte til denne dom, ikke blev givet nogen af de processuelle garantier, som foreskrives i artikel 9, stk. 1, litra i), i [rammeafgørelse 2008/909]
- b) retten i den fuldbyrdende medlemsstat, som anmodes om at træffe afgørelse om overgivelse i henhold til en europæisk arrestordre udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en dom, har beføjelse til – når betingelserne for at træffe afgørelse om overgivelse af den dømte til den dømmende medlemsstat på den ene side og betingelserne for at afslå overgivelse og samtidig bestemme, at straffen skal fuldbyrdes på den fuldbyrdende medlemsstats område, på den anden side er opfyldt samtidig – at afslå overgivelse, anerkende dommen og beordre fuldbyrdelse af dommen på sit område, selv hvis den tiltalte under den retssag, der førte til den anerkendte dom, ikke blev givet nogen af de processuelle garantier, som foreskrives i artikel 9, stk. 1, litra i), i [rammeafgørelse 2008/909]?«

26. ATAU, den italienske og den rumænske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg og deltaget i det retsmøde, der blev afholdt den 15. maj 2025, hvor de besvarede de spørgsmål, som Domstolen havde stillet til mundtlig besvarelse.

¹¹ – Min fremhævelse.

¹² – Min fremhævelse.

IV. Bedømmelse

A. Formaliteten

27. Den italienske regering er af den opfattelse, at anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke kan antages til realitetsbehandling på grund af sin hypotetiske karakter, for så vidt som ATAU med anmodningen om anerkendelse af den fældende dom i Italien har accepteret den afsagte udeblivelsesdom. Den kompetente ret i den fuldbyrdende medlemsstat har derfor pligt til at anerkende denne dom med henblik på fuldbyrdelse af straffen i Italien. Denne regering har i så henseende henvist til artikel 13, stk. 1, litra i), nr. 3), i lovdekret nr. 161/2010, som omsætter artikel 9, stk. 1, litra i), nr. iii), i rammeafgørelse 2008/909 i italiensk ret. Det følger nemlig af denne bestemmelse, at den kompetente myndighed i den fuldbyrdende medlemsstat ikke kan afslå at anerkende den fældende dom og fuldbyrde straffen, når den dømte efter at have fået afgørelsen forkyndt og udtrykkeligt være blevet underrettet om retten til fornyet prøvelse eller anke, hvor personen har ret til at deltage, og som giver mulighed for, at sagens realiteter inklusive nye beviser bliver taget op igen, og som kan føre til, at den oprindelige afgørelse bliver ændret, udtrykkeligt har erklæret, at vedkommende ikke anfægtede afgørelsen eller ikke har anmodet om fornyet prøvelse eller anke inden for den gældende frist.

28. Spørgsmålet om, hvorvidt den omstændighed, at den dømte har anmodet den medlemsstat, hvor dommen er afsagt, om at få sin straf fuldbyrdet i en anden medlemsstat, svarer til den situation, der er omhandlet i artikel 9, stk. 1, litra i), nr. iii), i rammeafgørelse 2008/909, omhandler snarere realiteten end formaliteten vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse. Jeg gør i øvrigt opmærksom på, at dette spørgsmål er blevet forelagt af den forelæggende ret i Höldermann-sagen (sag C-447/24). Jeg henviser derfor i denne henseende til mit forslag til afgørelse af i dag i denne sag.

B. Realiteten

29. Den forelæggende ret ønsker med sine spørgsmål, som jeg foreslår at behandle samlet, nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, nr. 6), i rammeafgørelse 2002/584, sammenholdt med artikel 9, stk. 1, litra i), og artikel 25 i rammeafgørelse 2008/909, skal fortolkes således, at den kompetente myndighed i den fuldbyrdende medlemsstat i forbindelse med gennemførelsen af den i den første af disse bestemmelser fastsatte fakultative grund til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, når den person, der er genstand for denne arrestordre, ikke selv var til stede under retssagen mod vedkommende, har mulighed for, men ikke pligt til at afslå at anerkende dommen og fuldbyrde sanktionen, når ingen af de i den anden af de nævnte bestemmelser fastsatte undtagelser kan finde anvendelse.

30. Blandt de fakultative grunde til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre skal jeg erindre om, at artikel 4, nr. 6), i rammeafgørelse 2002/584 fastsætter, at den fuldbyrdende judicielle myndighed kan afslå at fuldbyrde en europæisk arrestordre, hvis denne er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en straffedom eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, og den eftersøgte opholder sig i, er statsborger i eller bosat i den fuldbyrdende medlemsstat, og denne medlemsstat forpligter sig til selv at fuldbyrde straffen eller den anden frihedsberøvende foranstaltning i henhold til sin nationale lovgivning.

31. Domstolen har fastslået, at det af verbet »kunne« fulgte, at den fuldbyrdende judicielle myndighed skal have en skønsmargen, navnlig for at tage hensyn til formålet med denne bestemmelse, som er at forbedre den eftersøgte udsigter til at blive resocialiseret, efter at vedkommende har afsonet den idømte straf¹³.

32. Den i denne bestemmelse fastsatte fakultative grund til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre kan således kun anvendes, såfremt to betingelser er opfyldt, nemlig dels, at den eftersøgte opholder sig i, er statsborger i eller bosat i den fuldbyrdende medlemsstat, dels at denne medlemsstat i henhold til sin nationale lovgivning forpligter sig til selv at fuldbyrde den straf eller den frihedsberøvende foranstaltning, på grundlag af hvilken den europæiske arrestordre er udstedt¹⁴.

33. Hvad angår den første af disse betingelser har Domstolen allerede fastslået, at en eftersøgt person er »bosat« i den fuldbyrdende medlemsstat, når vedkommende har etableret sin faktiske bopæl i medlemsstaten, og personen »opholder sig« dér, når vedkommende som følge af en fast tilstedeværelse af en vis varighed i denne medlemsstat har opnået en tilknytning til denne stat, der kan sidestilles med tilknytning som følge af bopæl¹⁵.

34. Hvad angår den anden af de nævnte betingelser følger det af ordlyden af artikel 4, nr. 6), i rammeafgørelse 2002/584, at ethvert afslag på at fuldbyrde en europæisk arrestordre forudsætter en reel forpligtelse fra den fuldbyrdende medlemsstats side til at fuldbyrde den straffedom, som den eftersøgte er idømt. For så vidt som denne person er blevet dømt i den udstedende medlemsstat, indebærer dette nødvendigvis, at myndighederne i den fuldbyrdende medlemsstat anerkender den fældende dom, som den nævnte person er blevet idømt i overensstemmelse med bestemmelserne i rammeafgørelse 2008/909¹⁶. Det forhold, at denne stat erklærer sig »rede« til at lade denne straf fuldbyrde, kan således ikke i sig selv anses for at kunne begrunde et sådant afslag. Heraf følger, at den fuldbyrdende judicielle myndighed forud for ethvert afslag på at fuldbyrde en europæisk arrestordre skal have foretaget en efterprøvelse af muligheden for faktisk at fuldbyrde straffen i henhold til sin nationale lovgivning¹⁷.

35. Det skal således sikres, at den fuldbyrdende judicielle myndigheds mulighed for at give afslag på at fuldbyrde den europæiske arrestordre kun udøves, såfremt der sikres en faktisk fuldbyrdelse i den fuldbyrdende medlemsstat af den straf, som den eftersøgte person er idømt, og såfremt det således fører til en løsning, der er i overensstemmelse med det med rammeafgørelse 2002/584 forfulgte formål¹⁸.

36. Det skal i denne henseende påpeges, at det af artikel 25 i rammeafgørelse 2008/909 fremgår, at »[m]ed forbehold af rammeafgørelse [2002/584] finder bestemmelserne i denne rammeafgørelse, i det omfang de er forenelige med bestemmelserne i rammeafgørelse 2002/584, anvendelse mutatis

¹³ – Jf. navnlig dom af 29.6.2017, Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, præmis 21 og 23), af 29.4.2021, X (Europæisk arrestordre – ne bis in idem) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis), af 6.6.2023, O.G. (Europæisk arrestordre mod en tredjelandstatsborger) (C-700/21, herefter »O.G.-dommen«, EU:C:2023:444, præmis 49), og af 4.9.2025, C.J. (Fuldbyrdelse af en sanktion efter en europæisk arrestordre) (C-305/22, herefter »C.J.-dommen«, EU:C:2025:665, præmis 44).

¹⁴ – Jf. navnlig O.G.-dommen (præmis 46 og den deri nævnte retspraksis) og C.J.-dommen (præmis 43).

¹⁵ – Jf. navnlig O.G.-dommen (præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).

¹⁶ – Jf. navnlig O.G.-dommen (præmis 48 og den deri nævnte retspraksis) og C.J.-dommen (præmis 52). Som Domstolen præciserede i denne sidstnævnte dom, er fuldbyrdelsesstatens overtagelse af fuldbyrdelsen af den straf, der er idømt ved den fældende dom, der er afsagt i udstedelsesstaten, og som har begrundet udstedelsen af den europæiske arrestordre, inden for rammerne af anvendelsen af den fakultative grund til at afslå fuldbyrdelse, der er fastsat i artikel 4, nr. 6), i rammeafgørelse 2002/584, undergivet en betingelse om denne udstedelsesstats samtykke i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i rammeafgørelse 2008/909 (denne doms præmis 67).

¹⁷ – Jf. navnlig dom af 24.6.2019, Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, præmis 88 og den deri nævnte retspraksis).

¹⁸ – Jf. navnlig dom af 24.6.2019, Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, præmis 92 og den deri nævnte retspraksis).

mutandis på fuldbyrdelse af sanktioner i tilfælde, hvor en medlemsstat påtager sig at fuldbyrde sanktionen i overensstemmelse med artikel 4, nr. 6), i nævnte rammeafgørelse, eller i tilfælde, hvor den i henhold til artikel 5, nr. 3), i nævnte rammeafgørelse har betinget sig, at den pågældende overføres til den pågældende medlemsstat for dér at afsone sanktionen med henblik på at undgå, at den pågældende person går fri for straf«. Domstolen har bl.a. anført, at den af EU-lovgiver fastsatte sammenhæng mellem rammeafgørelse 2002/584 og rammeafgørelse 2008/909 skal bidrage til at opnå målet om at lette den sociale rehabilitering af den pågældende person, og at en sådan rehabilitering ikke kun er i den domfældtes interesse, men også i Den Europæiske Unions almene interesse¹⁹.

37. I denne henseende fremgår det af 12. betragtning til rammeafgørelse 2008/909, at denne »finde[r] tilsvarende anvendelse på fuldbyrdelsen af sanktioner i de tilfælde, der er omfattet af artikel 4, nr. 6[]], og artikel 5, nr. 3[]], i rammeafgørelse [2002/584]. Det betyder bl.a., at fuldbyrdesstaten, med forbehold af nævnte rammeafgørelse, kan undersøge, om der foreligger grunde til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse, jf. denne rammeafgørelses artikel 9 [...] som betingelse for anerkendelse og fuldbyrdelse af dommen, og overveje, om den vil udlevere den domfældte eller fuldbyrde dommen i medfør af artikel 4, nr. 6), i [rammeafgørelse 2002/584]«. EU-lovgiver lægger derfor vægt på som eksempel, at den fuldbyrdende medlemsstat undersøger, om der foreligger grunde til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse, jf. artikel 9 i rammeafgørelse 2008/909.

38. I forbindelse med den foreliggende sag vedrører denne undersøgelse den grund til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse, der er omhandlet i denne rammeafgørelses artikel 9, stk. 1, litra i). Hvis der foreligger en sådan grund, er det nemlig til hinder for gennemførelsen af den fakultative grund til at afslå fuldbyrdelsen af den europæiske arrestordre, der er omhandlet i artikel 4, nr. 6), i rammeafgørelse 2002/584. Afslag på at fuldbyrde den europæiske arrestordre på grundlag af denne rammeafgørelses artikel 4, nr. 6), forudsætter med andre ord, at straffen kan fuldbyrdes i den fuldbyrdende medlemsstat, hvilket ikke er tilfældet, hvis den fuldbyrdende judicielle myndighed finder, at den grund til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse, der er fastsat i artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909, kan finde anvendelse. I denne forbindelse skal fortolkningen af artikel 4, nr. 6), i rammeafgørelse 2002/584 tjene såvel det formål at lette den domfældtes sociale rehabilitering som målet om at bekæmpe straffrihed. Samtidig skal enhver hensyntagen til den grund til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse, der er omhandlet i artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909, ligeledes føre til, at der tages hensyn til den pågældendes ret til selv at være til stede under retssagen.

39. Ifølge denne bestemmelse er der nemlig en fakultativ grund til at afslå anerkendelse af en dom, der er fremsendt af en anden medlemsstat, og fuldbyrdelse af den af denne udmålte straf, hvis den domfældte ikke selv var til stede under den retssag, der førte til afgørelsen. Denne mulighed er dog ledsaget af tre undtagelser, der er opregnet i den nævnte bestemmelses nr. i)-iii), som fratager den kompetente myndighed i den fuldbyrdende medlemsstat muligheden for at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse af den dom, der er blevet fremsendt til den.

40. Den forelæggende rets spørgsmål er baseret på flere betragtninger.

¹⁹ – Jf. dom af 11.3.2020, SF (Europæisk arrestordre – Garanti for overførelse til fuldbyrdesstaten) (C-314/18, EU:C:2020:191, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis), og C.J.-dommen (præmis 81). Domstolen præciserede imidlertid i denne sidstnævnte dom, at hvis fuldbyrdesstaten under påberåbelse af dette mål kunne afslå at fuldbyrde en europæisk arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en frihedsstraf, uden udstedelsesstatens samtykke til, at førstnævnte stat overtager denne fuldbyrdelse, ville dette kunne skabe en forhøjet risiko for straffrihed for personer, der forsøger at unddrage sig straffuldbyrdelse efter at være blevet dømt i en medlemsstat, og i sidste ende bringe den effektive funktion af den forenklede ordning for overgivelse mellem medlemsstaterne, der er indført ved rammeafgørelse 2002/584, i fare (denne doms præmis 82).

41. For det første har Den Italienske Republik gennemført artikel 4a, stk. 1, litra b), i rammeafgørelse 2002/584 og artikel 9, stk. 1, litra i), nr. ii), i rammeafgørelse 2008/909 forskelligt i sin nationale ret, selv om disse bestemmelser er affattet enslydende. Mens det i det første tilfælde ifølge italiensk ret kræves, at den pågældende er *underrettet om retssagen mod vedkommende*, kræves det nemlig i det andet tilfælde, at den pågældende var *klar over det fastsatte tidspunkt for den pågældende retssag*.

42. Hvad for det andet angår sidstnævnte krav kan den undtagelse, der hindrer den fuldbyrdende medlemsstats kompetente myndighed i at påberåbe sig den grund til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse, der er omhandlet i artikel 9, stk. 1, litra i), nr. ii), i rammeafgørelse 2008/909, ikke finde anvendelse i den foreliggende sag. ATAU var nemlig ikke klar over det fastsatte tidspunkt og sted for retssagen mod ham.

43. For det tredje har den kompetente myndighed i den fuldbyrdende medlemsstat, såfremt denne undtagelse ikke kan finde anvendelse, pligt til efter italiensk ret at afslå at anerkende dommen og fuldbyrde sanktionen. Da den fakultative grund til at afslå fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre følgelig ikke kan anvendes, bør ATAU overgives til de slovakiske myndigheder med henblik på fuldbyrdelse af straffen.

44. Henset til den forelæggende rets således anlagte betragtninger skal det i første række undersøges, om betingelsen om kendskab til den berammede retssag, der er fastsat i artikel 9, stk. 1, litra i), nr. ii), i rammeafgørelse 2008/909, kræver underretning af den pågældende om det fastsatte tidspunkt og sted for retssagen mod ham. I anden række skal det afgøres, om det ved national ret, når denne betingelse ikke er opfyldt, kan pålægges den fuldbyrdende medlemsstats kompetente myndighed at afslå at anerkende dommen og fuldbyrde sanktionen.

1. Kendskab til den berammede retssag kræver underretning af den pågældende om det fastsatte tidspunkt og sted for retssagen

45. Af de grunde, som jeg har anført i mit forslag til afgørelse i Höldermann-sagen (sag C-447/24), som jeg har fremsat i dag, og hvortil jeg henviser, er det min opfattelse, at betingelsen om kendskab til den berammede retssag, som er omhandlet i artikel 9, stk. 1, litra i), nr. ii), i rammeafgørelse 2008/909, kræver underretning af den pågældende om det fastsatte tidspunkt og sted for retssagen. Med hensyn til den forskellige gennemførelse i italiensk ret af denne bestemmelse og af artikel 4a, stk. 1, litra b), i rammeafgørelse 2002/584 præciserer jeg, at denne forskel efter min opfattelse er irrelevant, eftersom ordlyden af disse to bestemmelser er identisk, og at der efter min opfattelse derfor bør anlægges samme fortolkning af sidstnævnte som af førstnævnte bestemmelse.

2. *Efterprøvelsen af de betingelser, der er fastsat i artikel 9, stk. 1, litra i), nr. ii), i rammeafgørelse 2008/909*

a) *Den første betingelse vedrørende de tilfælde, hvor den pågældende anses for at have modtaget tilstrækkelig underretning*

46. For at efterprøve, om den første betingelse, der stilles i artikel 9, stk. 1, litra i), nr. ii), i rammeafgørelse 2008/909, er opfyldt, finder jeg det relevant at inddrage retspraksis vedrørende direktiv 2016/343. I denne forbindelse har Domstolen nemlig identificeret situationer, hvor den omhandlede person *skal anses for at være blevet underrettet om retssagen mod den pågældende*.

47. Med henblik på at efterprøve, om den første betingelse i artikel 8, stk. 2, litra a) og b), i direktiv 2016/343 er opfyldt, har Domstolen bemærket, at som det fremgår af 38. betragtning til dette direktiv, bør der tages særligt hensyn til dels *den omhu, som de offentlige myndigheder har udøvet for at underrette personen om retssagen mod den pågældende*, dels *den omhu, som den pågældende har udøvet for at modtage den underretning, som var rettet til vedkommende*. Følgelig er det ifølge Domstolen relevant for vurderingen af denne betingelse, at der eventuelt foreligger præcise og objektive indicier, hvoraf det fremgår, at den nævnte person – skønt den pågældende officielt er blevet underrettet om, at vedkommende er tiltalt for at have begået en strafbar handling, og således vidste, at der ville blive afholdt en retssag mod vedkommende – *bevidst søger at undgå officielt at modtage oplysningerne om tid og sted for retssagen*. Sådanne præcise og objektive indicier foreligger bl.a., når denne person med vilje har angivet en forkert adresse til de kompetente nationale myndigheder eller ikke længere befinder sig på den adresse, som vedkommende har angivet til myndighederne²⁰. Det forhold, at den pågældende bevidst har hindret staten i at underrette vedkommende, udgør således en relevant omstændighed med henblik på at afgøre den tilstrækkelige karakter af den underretning, som er blevet rettet til vedkommende.

48. Domstolen har fastslået, at en person, der er dømt in absentia, bl.a. kan anses for at have haft tilstrækkelige oplysninger til at antage, at der ville blive afholdt en retssag mod vedkommende, hvis vedkommende har modtaget et indledende anklageskrift, hvis indhold for så vidt angår de foreholdte handlinger og den retlige kvalificering heraf svarer til indholdet af det endelige anklageskrift, der i sidste ende blev udfærdiget mod den pågældende²¹.

49. Heraf følger, at når den pågældende person er flygtet efter at have modtaget et sådant indledende anklageskrift, er det tilladt for medlemsstaterne at lægge til grund, at de kompetente myndigheders fremsendelse i tide af et officielt dokument, der angiver tid og sted for en retssag, til den adresse, som den pågældende person har meddelt disse myndigheder under forundersøgelsen i sagen, og det fremlagte bevis for, at dette dokument faktisk er blevet leveret på denne adresse, udgør underretning af den nævnte person vedrørende tid og sted i overensstemmelse med artikel 8, stk. 2, i direktiv 2016/343. Dette kan imidlertid kun være tilfældet, såfremt de nævnte myndigheder har gjort en rimelig indsats for at finde den nævnte person og indkalde den pågældende personligt eller på anden måde officielt underrette vedkommende om tid og sted for retssagen, således som det fremgår af 36. betragtning til dette direktiv. Den pågældende person kan i dette tilfælde *anses for at være blevet underrettet om*

²⁰ – Jf. navnlig Kachev-dommen (præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).

²¹ – Jf. navnlig Kachev-dommen (præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).

*retssagen*²². Den pågældende persons manglende omhu på grund af sin flugt kan således føre til den juridiske fiktion, at den pågældende er blevet behørigt underrettet om tidspunkt og sted for retssagen mod vedkommende.

50. På baggrund af disse forhold påhviler det den forelæggende ret at efterprøve, om ATAU skal anses for at være blevet underrettet om tidspunkt og sted for retssagen mod ham. Med henblik herpå bør denne ret undersøge, om der foreligger eventuelle præcise og objektive indicier for, at ATAU – skønt han officielt var blevet underrettet om, at han var tiltalt for at have begået en strafbar handling, og således vidste, at der ville blive afholdt en retssag mod ham – bevidst søgte at undgå officielt at modtage oplysningerne om tid og sted for denne retssag.

51. I denne forbindelse minder jeg om, at ifølge de af den forelæggende ret fremlagte oplysninger var ATAU aldrig blevet underrettet om det tidspunkt og det sted, hvor retssagen skulle afholdes, men var alligevel klar over den verserende sag mod ham. Han var nemlig den 28. september 2009 blevet anholdt og varetægtsfængslet i Slovakiet for samme lovovertrædelse og den 15. december 2009 løsladt og anbragt i en flygtningelejr på slovakisk område. Derefter flygtede han, vendte ikke tilbage og meddelte ikke en adresse med henblik på forkyndelse, hvorfor det ikke havde været muligt at underrette ham om det fastsatte tidspunkt og sted for retssagen eller om, at der kunne afsiges en afgørelse, selv om han ikke var til stede under retssagen.

52. På baggrund af disse forhold påhviler det den forelæggende ret efter i givet fald at have indhentet oplysninger hos den udstedende judicielle myndighed at efterprøve, om ATAU først flygtede, ikke vendte tilbage og ikke meddelte en adresse med henblik på forkyndelse, efter at han var blevet klar over tiltalen mod ham. For så vidt som ATAU var blevet anholdt og varetægtsfængslet i Slovakiet, er det sandsynligt, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, at han modtog denne underretning på dette trin i undersøgelsen forud for straffesagen. Der synes derfor at foreligge et præcist og objektivt indicium for, at denne person vel vidende, at vedkommende ville blive genstand for en retssag, bevidst sørgede for at undgå officielt at modtage information om tid og sted for denne retssag. For at ATAU kan anses for at have modtaget disse oplysninger, skal de slovakiske myndigheder ikke desto mindre have gjort en rimelig indsats for at finde ham og indkalde ham personligt eller på anden måde officielt underrette ham om tid og sted for denne retssag.

b) Den anden betingelse om mandat til en juridisk rådgiver, der forsvarede den pågældende under retssagen

53. Hvad angår repræsentationen ved en befuldmægtiget advokat har Domstolen præciseret, at det, for at der kan foreligge en »fuldmagt« som omhandlet i artikel 8, stk. 2, litra b), i direktiv 2016/343, kræves, at den berørte selv har betroet en advokat – der eventuelt kan være den, som vedkommende har fået beskikket – opgaven at repræsentere sig under retssagen in absentia²³. Det følger heraf, at den omstændighed alene, at en person, der er dømt in absentia, er blevet forsvaret af en beskikket advokat under hele den retslige procedure, der er blevet ført i den pågældendes fravær, ikke er tilstrækkelig til at opfylde den anden betingelse i denne bestemmelse²⁴.

²² – Jf. navnlig Kachev-dommen (præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).

²³ – Jf. navnlig Kachev-dommen (præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).

²⁴ – Jf. Kachev-dommen (præmis 59).

54. Repræsentationen ved en advokat gør det ifølge Domstolen kun muligt at godtgøre, at den person, der er dømt in absentia, frivilligt og utvetydigt har givet afkald på sin ret til at være til stede under retssagen, hvis denne person bevidst har overladt det til denne advokat at varetage sit forsvar for den påkendende ret, hvilket forudsætter, at den pågældende specifikt har udpeget den pågældende til at repræsentere sig i sit fravær under retssagen²⁵. Følgelig kan en kontakt mellem den person, der er dømt in absentia, og en beskikket advokat, der udelukkende fandt sted i forundersøgelsesfasen, ikke anses for tilstrækkelig til at godtgøre, at denne person under retssagen, der blev afholdt mod den pågældende in absentia, var repræsenteret »af en befuldmægtiget advokat« som omhandlet i artikel 8, stk. 2, litra b), i direktiv 2016/343²⁶. Det påhviler derfor den kompetente ret at efterprøve, om det fremgår af de oplysninger, som den råder over, at den pågældende utvetydigt har givet den beskikkede advokat fuldmagt til at repræsentere sig i sit fravær for den påkendende ret²⁷.

55. På baggrund af disse forhold, som forekommer mig at skulle vejlede undersøgelsen af den anden betingelse, der er fastsat i artikel 9, stk. 1, litra i), nr. ii), i rammeafgørelse 2008/909, påhviler det den forelæggende ret at efterprøve, om denne betingelse er opfyldt. I denne henseende gør jeg opmærksom på, at selv om ATAU, som det fremgår af den forelæggende rets oplysninger, ikke selv var til stede under den retssag, der førte til dommen af 23. august 2010, var han dog blevet bistået og repræsenteret af en juridisk rådgiver under sagen.

56. Hvis den forelæggende ret konkluderer, at betingelserne om anvendelse af undtagelsen i artikel 9, stk. 1, litra i), nr. ii), i rammeafgørelse 2008/909 er opfyldt, kan anerkendelsen af dommen og fuldbyrdelsen af sanktionen i Italien ikke afslås. Der vil således ikke været noget til hinder for, at Italien i forbindelse med gennemførelsen af den fakultative grund til afslag, der er fastsat i artikel 4, nr. 6), i rammeafgørelse 2002/584, forpligter sig til at fuldbyrde den frihedsstraf, som ATAU er idømt.

57. Under alle omstændigheder er det vigtigt at påpege, at selv om den forelæggende ret skulle konstatere, at disse betingelser ikke er opfyldt, kan den ikke efter sin nationale ret pålægges at afslå at anerkende dommen og fuldbyrde sanktionen. Den har nemlig en skønsmargen til at afgøre, hvorvidt den vil anvende den grund til afslag på anerkendelse og fuldbyrdelse, der er fastsat i artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909.

58. Det er i denne forbindelse og på grundlag af ovenstående betragtninger, at der nu skal svares mere direkte på den forelæggende rets spørgsmål.

3. Den fakultative karakter af den grund til afslag på anerkendelse og fuldbyrdelse, der er fastsat i artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909, og den skønsmargen, som den fuldbyrdende medlemsstats kompetente myndighed skal råde over

59. Den forelæggende ret ønsker oplyst, om artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909 pålægger den fuldbyrdende medlemsstats kompetente myndighed at give afslag på anerkendelse og fuldbyrdelse af en fældende dom, når den konstaterer, at ingen af de i denne bestemmelse fastsatte betingelser kan finde anvendelse. Den ønsker med andre ord oplyst, om denne konstatering udelukker, at den kan udøve et skøn ved afgørelsen af, om den bør afslå at anerkende den fældende dom eller ej.

²⁵ – Jf. Kachev-dommen (præmis 61).

²⁶ – Jf. Kachev-dommen (præmis 62).

²⁷ – Jf. Kachev-dommen (præmis 63).

60. For at besvare dette spørgsmål skal det påpeges, at i lighed med, hvad der gælder for artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584, har EU-lovgiver besluttet inden for rammerne af ordningen for anerkendelse og fuldbyrdelse af strafferetlige domme at tillægge den tiltalte ret til selv at være til stede under retssagen en særlig betydning ved i artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909 at indføre en fakultativ grund til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse, der specifikt tager sigte på at beskytte denne ret²⁸. Endvidere skal en sådan grund fortolkes i overensstemmelse med de krav, der følger af artikel 47, stk. 2 og 3, og artikel 48 i Den Europæiske Unions Charter om grundlæggende rettigheder²⁹.

61. Domstolen har fastslået, at det af ordlyden af artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584 fremgår, at bestemmelsen giver fakultativ mulighed for ikke at fuldbyrde en europæisk arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, hvis den pågældende ikke selv var til stede under den retssag, der førte til domfældelsen. Denne mulighed er imidlertid forsynet med fire undtagelser, der er opregnet i henholdsvis denne bestemmelses litra a), b), c) og d), som fratager den omhandlede fuldbyrdende judicielle myndighed muligheden for at afslå at fuldbyrde den europæiske arrestordre, som er rettet til den³⁰.

62. En fuldbyrdende judiciel myndighed råder følgelig over beføjelsen til at afslå at fuldbyrde en europæisk arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, hvis den berørte ikke selv var til stede under den retssag, der førte til den omhandlede afgørelse, medmindre det fremgår af den europæiske arrestordre, at de betingelser, der er fastsat i henholdsvis litra a), b), c) og d) i artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584, er opfyldt³¹. I denne henseende har Domstolen bemærket, at denne artikel 4a således begrænser muligheden for at nægte at fuldbyrde en europæisk arrestordre ved præcist og ensartet at opregne betingelserne for, hvornår anerkendelse og fuldbyrdelse af en afgørelse, afsagt under en retssag, hvor den pågældende ikke selv var til stede, ikke kan nægtes³².

63. Heraf følger, at den fuldbyrdende judicielle myndighed er forpligtet til at fuldbyrde en europæisk arrestordre, selv om den berørte ikke selv var til stede under den retssag, der førte til den omhandlede afgørelse, såfremt det konstateres, at der foreligger en af de omstændigheder, som er omhandlet i henholdsvis litra a), b), c) eller d) i artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584³³.

64. Domstolen har haft lejlighed til at præcisere, at eftersom denne artikel 4a fastsætter en fakultativ grund til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, kan en fuldbyrdende judiciel myndighed under alle omstændigheder, selv efter at have konstateret, at de omstændigheder, der er nævnt i det foregående punkt i dette forslag til afgørelse, ikke omfatter situationen for den person, der er genstand for en europæisk arrestordre, tage andre omstændigheder i betragtning, på grundlag af hvilke den kan sikre sig, at overgivelsen af den berørte ikke indebærer en tilsidesættelse af dennes ret til forsvar³⁴.

²⁸ – Jf. analogt dom af 23.3.2023, Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen) (C-514/21 og C-515/21, herefter »dommen i sagen Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen)« (EU:C:2023:235, præmis 64).

²⁹ – Jf. analogt dommen i sagen Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen) (præmis 60, 61 og 64).

³⁰ – Jf. navnlig dom af 21.12.2023, Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Udeblivelsesdom) (C-396/22, herefter »dommen i sagen Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Udeblivelsesdom)«, EU:C:2023:1029, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis).

³¹ – Jf. navnlig dommen i sagen Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Udeblivelsesdom) (præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).

³² – Jf. navnlig dommen i sagen Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen) (præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

³³ – Jf. navnlig dommen i sagen Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Udeblivelsesdom) (præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

³⁴ – Jf. navnlig dommen i sagen Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Udeblivelsesdom) (præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).

65. I denne henseende har Domstolen støttet sig på selve ordlyden af artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584, navnlig på angivelsen af, at den fuldbyrdende judicielle myndighed »kan [...] nægte« at fuldbyrde den europæiske arrestordre, og heraf udledt, at denne myndighed skal have en skønsmargen vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt det skal afslås at foretage en sådan fuldbyrdelse, når den europæiske arrestordre ikke indeholder nogen af de oplysninger, der er omhandlet i denne bestemmelses litra a)-d)³⁵.

66. En sådan fortolkning understøttes ifølge Domstolen af denne rammeafgørelses generelle opbygning. Fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre udgør nemlig det princip, der er fastsat i rammeafgørelsen, idet grundene til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse udgør undtagelser. Hvis den fuldbyrdende judicielle myndighed fratages muligheden for at tage hensyn til de særlige omstændigheder i hvert konkrete tilfælde, der kan foranledige den til at fastslå, at betingelserne for at afslå overgivelse ikke er opfyldt, vil det imidlertid medføre, at den blotte mulighed i rammeafgørelsens artikel 4a erstattes af en egentlig forpligtelse, hvorved den undtagelse, som et afslag på overgivelse udgør, ville blive gjort til hovedreglen³⁶.

67. Når ingen af betingelserne i henholdsvis litra a), b), c) og d) i artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584 er opfyldt, har den fuldbyrdende judicielle myndighed således ikke pligt til at afslå at fuldbyrde den europæiske arrestordre, uden at denne har mulighed for at tage hensyn til særlige omstændigheder i hvert konkrete tilfælde³⁷.

68. Derfor kan den fuldbyrdende judicielle myndighed i denne forbindelse tage andre omstændigheder i betragtning, på grundlag af hvilke den kan sikre sig, at overgivelsen af den pågældende ikke indebærer en tilsidesættelse af dennes ret til forsvar, og således overgive vedkommende til udstedelsesmedlemsstaten. Der kan i denne henseende bl.a. tages hensyn til den berørte persons adfærd, navnlig den omstændighed, at den pågældende har forsøgt at undgå forkyndelsen af den underretning, som vedkommende var adressat for, eller at undgå enhver kontakt med sine advokater³⁸.

69. Heraf følger, at når en fuldbyrdende judiciel myndighed efterprøver, om en af de betingelser, der er fastsat i artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584, er opfyldt, er den ikke forhindret i at sikre sig, at den pågældende persons ret til forsvar overholdes, ved i denne henseende behørigt at tage hensyn til samtlige de omstændigheder, der karakteriserer den sag, som den er forelagt, herunder de oplysninger, som den selv måtte råde over³⁹.

70. Efter disse præciseringer gør jeg opmærksom på, at de regler om udeblivelsessager, der fremgår af rammeafgørelse 2002/584 og 2008/909, stammer fra samme kilde, nemlig rammeafgørelse 2009/299, og forfølger samme mål, som bl.a. tilsigter at styrke de berørte personers ret til forsvar ved at sikre, at deres grundlæggende ret til en retfærdig rettergang er blevet varetaget⁴⁰, samtidig med at den gensidige anerkendelse af retsafgørelser mellem medlemsstaterne forbedres⁴¹. Endvidere er den nuværende ordlyd, således som ændret og tilføjet ved rammeafgørelse 2009/299, af henholdsvis artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909

³⁵ – Jf. navnlig dommen i sagen Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen) (præmis 75 og 76 og den deri nævnte retspraksis).

³⁶ – Jf. navnlig dommen i sagen Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen) (præmis 77).

³⁷ – Jf. navnlig dommen i sagen Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen) (præmis 76 og den deri nævnte retspraksis).

³⁸ – Jf. navnlig dommen i sagen Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen) (præmis 78 og den deri nævnte retspraksis). Jf. ligeledes dommen i sagen Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Udeblivelsesdom) (præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).

³⁹ – Jf. navnlig dommen i sagen Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Udeblivelsesdom) (præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).

⁴⁰ – Jf. navnlig dommen i sagen Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen) (præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).

⁴¹ – Jf. navnlig dommen i sagen Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen) (præmis 50).

og artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584 enslydende, hvilket – jf. fjerde og sjette betragtning til rammeafgørelse 2009/299 – afspejler EU-lovgivers ønske om præcist og ensartet at opregne betingelserne for, hvornår anerkendelse og fuldbyrdelse af en afgørelse afsagt under en retssag, hvor den pågældende ikke selv var til stede, ikke kan nægtes⁴².

71. Henset til disse forhold er det min opfattelse, at den lære, der kan uddrages af Domstolens praksis vedrørende artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584, bør anvendes analogt på den fakultative grund til afslag på anerkendelse og fuldbyrdelse, der er fastsat i artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909.

72. Dette indebærer, at hvis betingelserne for anvendelse af undtagelserne i denne bestemmelse ikke er opfyldt, har den fuldbyrdende medlemsstats kompetente myndighed en skønsmargen til at afgøre fra sag til sag, om denne grund til afslag på anerkendelse og fuldbyrdelse skal anvendes. I så fald er det princippet om en fakultativ grund til afslag på fuldbyrdelse, der finder anvendelse. Den fuldbyrdende medlemsstats kompetente myndighed kan således under alle omstændigheder tage hensyn til andre omstændigheder, der kan give den mulighed for at sikre sig, at anerkendelsen af en dom og fuldbyrdelsen af en straf ikke medfører en tilsidesættelse af den berørte persons ret til forsvar. Denne myndighed skal derfor have mulighed for at tage hensyn til den berørte persons adfærd, herunder sådanne omstændigheder, der godtgør, at den pågældende har forsøgt at undgå forkyndelsen af den underretning, som vedkommende var adressat for, eller at undgå enhver kontakt med sine advokater.

73. Den fuldbyrdende medlemsstats kompetente myndighed kan således ved udøvelsen af sin skønsmargen sikre afvejningen mellem formålet om at bekæmpe straffrihed, lette den domfældtes sociale rehabilitering og garantere dennes ret til forsvar. Jeg er af den opfattelse, at der i forbindelse med afvejningen mellem de forskellige interesser, der er på spil, ligeledes bør tages hensyn til den omstændighed, at den dømte har anmodet om at få sin straf fuldbyrdet i den fuldbyrdende medlemsstat⁴³.

74. I den foreliggende sag følger det af de af den forelæggende ret fremlagte oplysninger, at den i hovedsagen omhandlede italienske lovgivning pålægger den fuldbyrdende medlemsstats kompetente myndighed at afslå at anerkende en dom og fuldbyrde en sanktion, som en person er idømt i en anden medlemsstat, når ingen af de undtagelser, der er fastsat i artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909, kan finde anvendelse. Denne lovgivning overlader derfor ikke denne myndighed nogen skønsmargen til på baggrund af omstændighederne i den foreliggende sag at efterprøve, om den berørte persons ret til forsvar kan anses for at være blevet overholdt, og følgelig til at beslutte at anerkende og fuldbyrde den pågældende fældende dom.

75. På dette grundlag skal det fastslås, at en sådan national lovgivning er i strid med artikel 9, stk. 1, litra i), i rammeafgørelse 2008/909.

⁴² – Jf. navnlig dommen i sagen Minister for Justice and Equality (Ophævelse af udsættelsen) (præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

⁴³ – I mit forslag til afgørelse af i dag i Höldermann-sagen (sag C-447/24) har jeg anført begrundelsen for, at jeg finder, at det forhold, at den berørte person har anmodet den kompetente myndighed i den dømmende medlemsstat om, at straffen fuldbyrdes i den fuldbyrdende medlemsstat, ikke som sådan opfylder de betingelser, der er opstillet i artikel 9, stk. 1, litra i), nr. ii), i rammeafgørelse 2008/909. ATAU's adfærd kan ganske vist forekomme selvmodsigende, for så vidt som han synes at acceptere sin straf, idet han har anmodet om, at den fuldbyrdes i Italien. Det skal imidlertid fremhæves, at ATAU kan fremsætte en sådan anmodning og samtidig forbeholde sig retten til at anmode om afholdelse af en ny retssag. Desuden påpeger jeg, at ATAU's repræsentant under retsmødet har anført, at ATAU stadig kunne udøve en sådan ret. Disse forhold optræder blandt de omstændigheder, som den fuldbyrdende judicielle myndighed kan tage i betragtning inden for rammerne af sin skønsmargen.

76. Henset til denne konstatering om uforenelighed skal det påpeges, at ifølge Domstolens praksis skal princippet om EU-rettens forrang fortolkes således, at det ikke pålægger en national ret at undlade at anvende en national bestemmelse, der er uforenelig med bestemmelserne i rammeafgørelse 2002/584 eller 2008/909, idet disse rammeafgørelser ikke har direkte virkning. Medlemsstaternes myndigheder, herunder retterne, har ikke desto mindre pligt til i videst muligt omfang at anlægge en overensstemmende fortolkning af national ret, således at de kan sikre et resultat, som er foreneligt med det formål, der tilstræbes med disse rammeafgørelser⁴⁴.

77. Selv om rammeafgørelser ikke har direkte virkning, indebærer deres bindende virkning nemlig en forpligtelse for de nationale myndigheder til at anlægge en overensstemmende fortolkning af national ret fra tidspunktet for udløbet af gennemførelsesfristen for disse rammeafgørelser. Ved anvendelsen af national ret er disse myndigheder således forpligtet til i videst muligt omfang at fortolke denne lovgivning i lyset af den pågældende rammeafgørelses ordlyd og formål med henblik på at nå det med rammeafgørelsen tilsigtede resultat, idet en fortolkning *contra legem* af national ret imidlertid er udelukket. Princippet om overensstemmende fortolkning kræver således, at national ret tages i betragtning i dens helhed, og at der anvendes fortolkningsmetoder, der er anerkendt i denne ret, for at sikre den fulde virkning af denne rammeafgørelse og for at nå et resultat, der er i overensstemmelse med det, der tilsigtes hermed⁴⁵.

78. Heraf følger, at det tilkommer den forelæggende ret, idet den tager national ret i dens helhed i betragtning og anvender de fortolkningsmetoder, der er anerkendt i denne ret, i videst muligt omfang at fortolke de i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelser i lyset af ordlyden af og formålet med rammeafgørelse 2002/584 og 2008/909.

V. Forslag til afgørelse

79. På baggrund af samtlige ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen at besvare de af Corte di Appello di Napoli (appeldomstolen i Napoli, Italien) forelagte præjudicielle spørgsmål som følger:

»Artikel 4, nr. 6), i Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne, og artikel 9, stk. 1, litra i), og artikel 25 i Rådets rammeafgørelse 2008/909/RIA af 27. november 2008 om anvendelse af princippet om gensidig anerkendelse på domme i straffesager om idømmelse af frihedsstraffe eller frihedsberøvende foranstaltninger med henblik på fuldbyrdelse i Den Europæiske Union, som ændret ved Rådets rammeafgørelse 2009/299/RIA af 26. februar 2009,

skal fortolkes således, at

den kompetente myndighed i den fuldbyrdende medlemsstat i forbindelse med gennemførelsen af den i den første af disse bestemmelser fastsatte fakultative grund til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, når den person, der er genstand for denne arrestordre, ikke selv var til

⁴⁴ – Jf. navnlig dom af 21.12.2023, Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Udeblivelsesdom) (C-398/22, EU:C:2023:1031, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).

⁴⁵ – Jf. navnlig dom af 21.12.2023, Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Udeblivelsesdom) (C-398/22, EU:C:2023:1031, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).

stede under retssagen mod vedkommende, har mulighed for, men ikke pligt til at afslå at anerkende dommen og fuldbyrde sanktionen, når ingen af de i den anden af de nævnte bestemmelser fastsatte undtagelser kan finde anvendelse.

Det tilkommer den nationale ret, idet den tager national ret i dens helhed i betragtning og anvender de fortolkningsmetoder, der er anerkendt i denne ret, i videst muligt omfang at fortolke de nationale bestemmelser i lyset af ordlyden af og formålet med rammeafgørelse 2002/584 og 2008/909, som ændret.«